

isnuye/?fbclid=IwAR0Nuats7GThAdHsGMJICFZX-8K0LG4uS-
bao8Zfmtamq96UoVyMtW_Z9sU

3. Шаблистий В.В. Конституційні основи реформування кримінального законодавства. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики*: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. Миколаїв: НУК, 2016. С. 156.

УДК 343.614(477)(043.2)

Шевченко А.А., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Майстро Д.М., асистент

ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Самогубство є гострою соціальною проблемою у світі. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я щорічно близько 800000 осіб у світі закінчують життя самогубством. Самогубство є другою провідною причиною смерті серед молодих людей віком 15-29 років. На країни з низьким і середнім рівнем доходу припадає 78% самогубств у світі. Що ж до способів, то у глобальних масштабах для вчинення самогубства найчастіше використовуються пестициди, повішення і вогнепальну зброю. Говорячи про причини, насамперед, самогубство зазвичай пов'язане із депресією і розладами, викликаними вживанням алкоголю, а також у моменти кризи, коли втрачається здатність долати стресові ситуації в житті, такі як фінансові проблеми, розрив відносин або хронічний біль і хвороба. Крім того, суїцидальна поведінка багато в чому асоціюється з конфліктами, стихійними лихами, насильством, зловживанням або втратами, а також почуттям ізоляції. Показники самогубств також високі серед найбільш уразливих груп, які піддаються дискримінації, наприклад, біженці і мігранти, корінне населення, особи з нетрадиційною сексуальною орієнтацією, а також ув'язнені [1].

Кожна з наведених підстав є складною проблемою, якою займаються фахівці з психології та психіатрії. Ми ж пропонуємо звернути увагу на самогубство, вчинене через насильство, що у кримінально-правовому полі визначено як доведення до самогубства. Злочин юридичний склад, якого передбачений у диспозиції ст.120 «Доведення до самогубства» Кримінального кодексу України (далі – КК України) передбачає діяння, що має значну суспільну небезпечність, оскільки посягає на життя людини, суперечить моральним принципам людського співжиття. З об'єктивної сторони цей злочин характеризується такими ознаками:

1) діями, що полягають у жорстокому поводженні з особою, шантажі, примусі до протиправних дій або систематичному приниженні її людської гідності чи інших дій, що сприяють вчиненню самогубства; 2) наслідками у вигляді самогубства потерпілого або замаху на самогубство; 3) причинним зв'язком між зазначеними діями та наслідками.

Про активність дій свідчить і тлумачення даної норми у Постанові Пленуму ВСУ «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» де зазначено, що доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство настає за умови, що потерпілий вчинив відповідні дії внаслідок жорстокого поводження з ним, шантажу, примушування до вчинення протиправних дій або систематичного приниження його людської гідності винним. Пленум звертає увагу на те, що під жорстоким поводженням слід розуміти безжалісні, грубі діяння, які завдають потерпілому фізичних чи психічних страждань таких як мордування, систематичне заподіяння тілесних ушкоджень чи побоїв, позбавлення їжі, води, одягу, житла тощо. Щодо систематичного приниження людської гідності, ним є тривале принизливе ставлення до потерпілого у вигляді постійних образ, глумління над ним тощо [2].

Відповідно до даних Єдиного державного реєстру судових рішень за останні п'ять років в Україні було розглянуто 33 кримінальні справи за статтею 120 КК України, з них винесено 4 вироки. Варто зазначити, що значна кількість кримінальних проваджень, відкритих правоохоронними органами навіть не доходить до суду. Причинами низького показника розкриття злочинів даного виду переважно є відсутність доказів, складу злочину або суб'єкта.

Проблема дедалі поглиблюватиметься, оскільки на сьогодні з'явилися і інші, не передбачені кримінальною нормою способи доведення до самогубства, серед яких створення «груп смерті» у соціальних мережах Інтернет, діяльність яких спрямована на доведення до самогубства осіб віком 12-18 років. За даними департаменту комунікації Національної поліції України, кіберполіція виявила 926 груп «самогубств», з яких уже 600 заблоковано. У зв'язку з діяльністю даних спільнот було відкрито 35 кримінальних проваджень, а також встановлено 4 факти суїциду.

Особливістю даних злочинів є: 1) відсутність реального контакту представника спільноти з потерпілим; 2) переважна неможливість встановити особу злочинця; 3) відсутність у кримінально-правовій нормі положень, що конкретизують визначення таких дій злочинними, а саме такими, що доводять до самогубства. З цього випливає необхідність розширення кримінально-караних способів доведення до самогубства.

Таким чином, слід дійти висновку, що самогубство, а особливо доведення до самогубства, потребує уваги як на міжнародному, так і на вітчизняному рівнях. Встановлено, що проблемою правового регулювання даного питання є відсутність у нормах положень, здатних вирішити

актуальні проблеми, що, як наслідок, породжує необхідність внесення відповідних змін до таких норм.

Література

1. Всесвітній день психічного здоров'я. Міська дитяча поліклініка № 12: веб-сайт. URL: <https://12detpol.city.kharkov.ua/vsesvitnij-den-psyhichnogo-zdorovya/>

2. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму Верховного суду України від 07 лют. 2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>

УДК 344.13(043.2)

Шепетько А.Л., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Майстро Д.М., асистент

КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ОСОБИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ, ЯКИЙ ВЧИНИВ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Дослідження кримінальних правопорушень у Збройних Силах України (далі – ЗС України) показало, що за 2020 р. кількість вчинених військових кримінальних правопорушень зросла до 4055, з них 87% – це тяжкі злочини. Дані вивчення вироків за 2014-2020 рр. щодо осіб, засуджених за військові кримінальні правопорушення, свідчать про те, що більша їх частина – це самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407 Кримінального кодексу України (далі – КК України)) – 68%; дезертирство (ст. 408 КК України) – 14% [1], навіть з огляду на те, що з 2014 року спостерігається тенденція до зростання кількості вчинених кримінальних правопорушень у ЗС України, наразі можна побачити недостатній рівень досліджень кримінологічної характеристики особистості злочинця.

Насамперед, варто зазначити, що в кримінологічній літературі існують різні визначення поняття «особистість злочинця». А.Ф. Зелінський зазначав, що особистість злочинця – це сукупність соціально-демографічних, психологічних та моральних характеристик, які тією чи іншою мірою типово притаманні людям, винним у злочинній діяльності [2, с. 57]. Поняття особистості злочинця відображає її соціальну сутність, складний комплекс властивостей, зв'язків, відносин, що характеризують цю особистість, її моральний та духовний світ, який разом із соціальними умовами, з психологічними особливостями тією чи іншою мірою вплинув на вчинення кримінального правопорушення.